

REVISTA DOBROGEANA

Redacția și Ad-strația: TH. IONESCU, Dumbrava Roșie 44, Constanța ☉ Abonamentul: 50 lei elevii, 100 lei particularii și 1000 lei autoritățile

MIRCEA ELIADE

O Universitate dobrogeană

În anumite laturi ale sale, știința românească este destul de paradoxală. Nu există de pildă, nici o catedră de limbi orientale, la nici o Universitate din țară. Lipsa de interes a cercetătorilor români față de cultura și istoria orientală — cu care poporul nostru a avut îndelungi și puțin cunoscut raporturi — este inexplicabilă. Influențele orientale asupra limbii și culturii românești, n'au fost rețuate, după studiile lui Șăneanu, pe temeiul tuturor descoperirilor și precizărilor făcute în ultimii douăzeci de ani.

La studiul bogomilismului și celorlalte crezuri medievale sud-balcice — cu rădăcinile în Iran — savanții români n'au adus nici o contribuție de seamă. Aceiași dezinteresare au arătat-o față de Tătari și Turci, deși — chiar după mărturisirea competentă a d-lui N. Iorga — în arhivele turcești zac destule documente care ar putea lămurii anumite momente obscure din trecutul nostru.

Va trebui să se creeze odată un *Institut de Studii Orientale*, așa cum există și în alte țări. Un *Institut* care să studieze pe de o parte, relațiile noastre cu Orientul apropiat — iar pe de altă parte să facă posibilă, în România, cunoașterea serioasă a marilor culturi asiatice (India, China, Japonia). Istoria universală nu se mai poate concepe astăzi fără cunoașterea temeinică și înțelegerea marilor culturi orientale. Sunt astăzi probleme centrale în istoria universală, la care românii sunt chemați să aducă — pe bază de cercetări temeinice — contribuția lor. Bunăoară raporturile dintre civilizația preistorică Yang-chao și civilizațiile balcano-danubiene (Cucuteni; Petreni, în Basarabia; Skipeni, în Bucovina). Sau relațiile comerciale dintre Extremul-Orient și Imperiul Roman, care se desăvârșeau prin Dacia. Nicăieri mai bine ca în România nu se pot cerceta aceste probleme. Cu condiția ca să existe biblioteci speciale și să se facă săpături de către arheologii familiarizați cu atât de complexa preistorie și protoistorie orientală. Nu vom putea avea nici biblioteci nici „specialiști”, atâta vreme cât nu există nici o catedră de orientalistă. Și încă, o catedră nu va însemna mare lucru. E nevoie de o colaborare strânsă între discipline pe care le-ar putea stăpâni un singur savant: arheologie și preistorie orientală, limbile central-asiatice, limbile indo-iraniene, folclor, etc. Asemenea colaborare nu s'ar putea realiza decât în cadrele unui Institut de studii orientale. Institut pe care sperăm să-l vedem realizat într-o zi în Capitala României Mari.

Dar până atunci? Până atunci, n'ar fi posibilă o colaborare mai limitată, care să lucreze direct pe teren, aici în inima Dobrogei și care să aducă la lumină măcar fragmente din trecutul atât de glorios al acestei provincii? Dobrogea trebuie să ia cunoștință de sine, și să contribuie la cultura românească prin ce are ea specific. Viața locală trebuie adusă la lumină. Și ce ar putea fi mai fertil și mai ușor de realizat decât o Universitate de vară

la Constanța, Universitate în care să se țină prelegeri și seminarii asupra tuturor valorilor culturale pe care le-a creiat Dobrogea sau au fost cândva cunoscute în această provincie? S'ar putea ține cursuri despre trecutul coloniilor greco-romane, despre orașele glorioase din antichitatea dobrogeană despre relațiile acestui ținut cu Balcanul și Rusia sudică. S'ar putea vorbi la această Universitate de vară despre literatura persană, turcă și tătară; despre folclorul dobrogean și muzica orientală. Aici, poate, s'ar găsi cineva care să ne spună mai mult și mai precis despre istoria tătarilor și turcilor din țara noastră, după cum s'ar putea ține prelegeri asupra literaturii și artei armenesti. S'ar putea face din Constanța un centru de studii la care să coaboreze bizantinologia, arheologia greco-romană și orientalistica. O parte din prelegerile de vară ar putea fi tipărite într'un Buletin sau chiar în monografi separate. S'ar putea organiza un Muzeu de antichități dobrogeane, și o expoziție de pictură modernă, care să cuprindă toate etapele prin care a trecut „inspirația dobrogeană” în plastica românească modernă. Un curs special de istoria artelor ar ține seama și de acest capitol din plastica românească, pe care l-a creiat Balceul. Universitatea de vară din Constanța — limitată la acele cursuri care au legătură directă cu trecutul și cultura dobrogeană — este un lucru destul de ușor de făcut, dacă inițiativa este luată de o mână de oameni tineri și energici. Din taxele obținute dela vilegiaturisti, din donațiile constanțenilor bogați, din anumite subvenții — s'ar putea constitui fondul de bază, care să asigure 20 sau 30 de prelegeri pe vară, precum și tipărirea într-o colecție specială a unor din cursuri. Muzeul și Expoziția sunt și mai simpli de realizat.

În urma acestui centru de viață culturală pe malul Mării Negre, Dobrogea ar începe să-și canalizeze energiile creatoare. Nu mă îndoiesc că se vor da la lumină colecții de folclor dobrogean, că vor apare monografiile asupra felurilor cetăți și poate chiar tânăra literatură dobrogeană — pe care nu prea știm unde s'o căutam — ar avea de câștigat de pe urma acestei viguroase vieți locale.

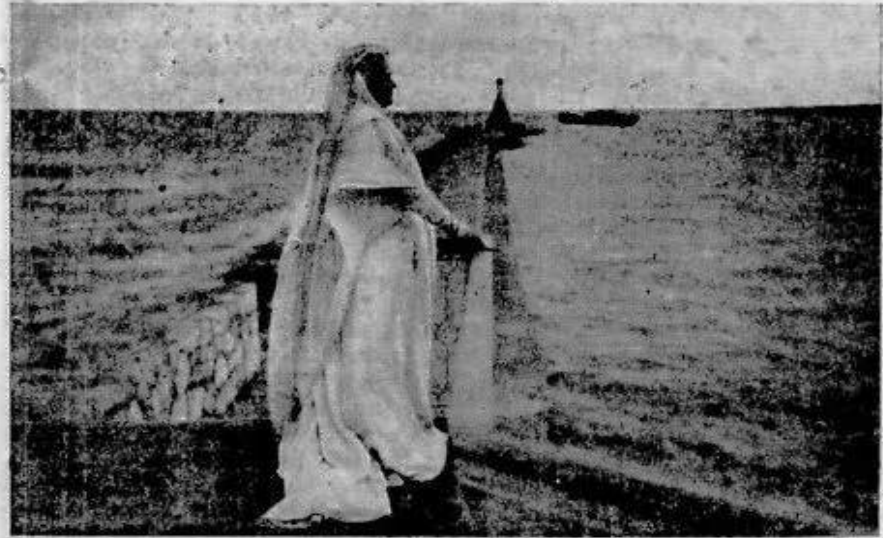
Se va găsi acea mână de oameni tineri și energici care să ia inițiativa și să realizeze Universitatea de vară dobrogeană?...

MIRCEA ELIADE

În numerile viitoare vom publica noi anchete cu privire la o Universitate de vară în C-ța. S'ar putea începe lucrul chiar în vara aceasta — bineînțeles cu concursul autorităților — ținând seama de disponibilitatea Casinoului, în urma suspendării jocurilor de noroc.

„Revista Dobrogeană”

CARMEN SYLVA

Au trecut 20 de ani dela săvârșirea din viață a marelui poet Carmen Sylva.

Țara toată și-a adus aminte cu recunoștință de cea dintâi Regină a României, de tovarășa de viață a înțeleptului Rege Carol I, de entusiasta și neîntrecuta animatoare în toate ramurile artei, de ocrotitoarea celor aflați în suferință, de tămăduitoarea blajină a tuturor suferințelor.

Nol, constanțenii l-am păstrat amintirea vie și astfel încă din 1934 s'a pornit acțiunea pentru vecinicirea numelui ei într'o operă de artă, într'un monument simbolic la fărâmul mării, atât de îndrăgită de nobila poetă.

Privind sub toate fețele întinsa ei activitate, vedem trăsătura comună celei unești: Inima ei bună, căldura sufletului ei generos, entuziasmul pentru tot ce e bine și frumos.

Încă din adolescență, avântul ei nețămurit a fost indignat de nenorociri în familie, iar mai târziu inima ei fu zdrobită de pierderea unicei fiice.

Poate că destinul i-a impus această jertfă pentru ca puterea ei de iubire să se reverse în jurul ei, binefăcătoare și rodnică, în valuri cât mai largi. Ca acele pietre scumpe care prin isbire devin mai strălucitoare, sufletul ei a devenit mai luminos, inima mai arzătoare.

Lirismul este nota dominantă a întregii sale personalități.

Singura ramură de activitate străină de sufletul ei a fost: Politica.

Bunătatea sufletului ei a fost prețuită de Mihai Eminescu, desigur cel mai independent gânditor din acea vreme. În ziarul „Timpul”, genialul poet spunea despre Regina Elisabeta că „supt modestul veșmânt de ambulanțieră, îngrijește din zori până în seară pe acești fii dela țară, cu o iubire și un devotament de mamă. Ea își împlinește cu simplitate și tărie sfântă și nobila saecină ce și-a impus-o singură și știe să îndure grelele sale exigențe”, (ci-

tat de d-l N. Iorga „Războiul celor năpăstuiți de soartă. A de-

terminat o renaștere a artei na-

ționale populare, a încurajat mu-

zica, poezia, pictura. Prin scrisul ei face să se cunoască în toată lumea țara românească, însușirile firii românești frumusețile țării. Incerările grele ale vieții n'au făcut-o să șovăie nici o clipă. N'a încetat de a pune mai presus de orice ideea de bine și de frumos și n'a părăsit-o niciodată încrederea în bunătatea lui Dumnezeu.

Situată în vârful societății, nu s'a mulțumit cu satisfacții ușoare, n'a căzut în artificialitate, nici în afecțatie.

Ce ușor i-ar fi fost să se o-prească, să se odihnească, în lupta ei grea, în năzuința vecinică spre culmi tot mai înalte!

În fiecare fază a vieții ei lupta este impletită cu suferință, iar inima ei vitează o vedem biruind, avântându-se tot mai departe.

A avut o inimă nobilă, entusiastă, care trebuie s'o facă iubită și venerată de tineretul idealist de azi.

GH. CORIOLAN

Marea prezență

de M. PAVELESCU

Numai când îmi atingi umerii știu să privesc conturul orașului; numai atunci strălucesc de o bucurie necunoscută. Uneori, în marea ta tovărășie nu-mi recunosc ritmul pasului. Știu să privesc deasupra acestor prieteni chinuți, deasupra capetelor lor prelungite de așteptări zadarnice.

Mă simt trist și crud pentru că nu mi-a atins nimeni fruntea în nopțile lungi ca niște visuri de groază. Mă simt puternic, eu cel bătut de flăcâii cartierului, eu cel cu umerii căzuți ca niște săni fără tresărire. Cine ar putea uita privirea lor ghicindu-mi pieptul vândat și fierbinte, explodat de tuse?

Dar tu prietenă, m'ai ajutat să-mi ridic brațele și să strâng acest pumn cu care am linsat surâsul sentimental al logodnicei.

Ție îți datorez moartea tatălui meu — (omul acela cheflu și gras care credea în ingeri). Te-am iubit când adânciai oglinzile sanatoriului mîngîind apele lor geroase, ori când traversam de mână stufoasele bulevarde ale metropolei simțind viața înebunită în vinele mele subțiri, scufundându-se în fluviul claesanelor, tăindu-mi arterele în vitrinele explodate de febra mea; ceasuri, ocolindu-și cadranul prea repede și inima întorcând filele acestor poeme, alături de marea și turburătoarea ta prezență.

(Din volumul „Marea Prezență” care va apărea în Fundaț. Reg.)

ASPECTE DOBROGENE

MEDGIDIA

de AL. IORDAN

Puține sunt orașele din România care să se prezinte sub o înfățișare atât de cosmopolită ca aceea a Medgidiei.

Veniți din diferite colțuri ale Europei, s'au sălășluit în acest colț al Dobrogei, în decursul anilor: Mocani din Ardeal, Oțeni din Țara Banilor, Macedoneni din Pind, Tătari din Crimeea, Bulgari și Sârbi din dreapta Dunării, Ruși din Basarabia, Italiani plecați din țara lor pentru căștigarea pâinii zilnice și oprți aici la lucrul carierelor de piatră, Germani, veniți prin 1850 pentru a alcătui colonii în Dobrogea, Greci și Armeni fugiți din Turcia și în special din Asia Mică din cauza persecuțiilor exercitate de stăpânitorii otomani, Turci rămași din timpul stăpânirii lor asupra Dobrogei, Țigani desprinși din cetele nomade în decursul peregrinărilor și în fine Evreii atrași în acest loc de afacerile negustorești, foarte active aici chiar dela întemeierea orașului.

Medgidia de azi este o continuare a unui sat întemeiat prin 1752 de către Sultanul Mahmud I.

După datele culese de la bătrânii care își mai amintesc din povestirile părinților lor, înainte de actuala așezare a orașului Medgidia, se găsea un sat cu două mahalale deosebite. Pe coasta sud-vestică, în apropiere de actualul cimitir creștin, era mahalala Botka-Mahale sau Semferopol, iar pe coasta sud-estică, pe locul unde se găsește astăzi plantațiunea de vii, era mahalala numită Acmeșit Mahale, nume dat după localitățile de origine a locuitorilor ce populau Semferopol și Acmeșit.

Urmele acestor așezări străvachi se găsesc în săpăturile ce se fac în aceste locuri. Numele, sub care era cunoscută localitatea, mai ales de populație, este acela de Carasu, după denumirea brațului Dunării ce ajungea până aici.

Despre acest braț, Ion Ionescu dela Brad scria următoarele în 1851: „Lacul Carasu comunică cu Dunărea printr'un canal natural „Bogaz” de 10 metri lățime și 4 metri adâncime. Canalul șerpuit în frumoasa vale închisă de două lanțuri de dealuri paralele care pornind de la Dunăre formează valea în lungul căreia se găsește canalul având o distanță de o oră dela Dunăre la Carasu. Când apele Dunării descesc, ele se revarsă din lac în fluviu până ce se stabilește un nivel comun, rămânând lacului o adâncime de 4 metri suficientă a lăsa să treacă mici vase, stabilind astfel comunicația continuă între Dunăre și Carasu, cel de al doilea centru de schimb unde se în de două ori pe an, două din cele mai importante bălciuri din Dobrogea.

Importanța acestui târgușor este observată de sultanii, cari s'au succedat pe tronul imperiului musulman și au căutat să-i aducă diferite îmbunătățiri.

Cu deosebire, sultanul Mahmud I s'a ocupat de aproape de el, punând să se construiască în apropiere, dincolo de balta Carasu, pe platoul de nord, o serie de clădiri solide și împrejmuite cu ziduri înalte, peste care n'ar fi fost cu putință să treacă. Intrarea înăuntru se făcea pe porți mari, care se închideau și zăvereau în timpul nopții. Clădirile erau destinate a servi ca magazii de depozitarea mărfurilor și de vânzarea lor de două ori pe an, când se țineau bălciuri sau iarmaroc, numite în partea locului „panairuri”. Fiecare bălci sau panair ținea câte 15 zile și atunci se grămădeau mărfuri, nu numai din veci-

nătăți, ci și din părțile cele mai depărtate ale țării. Atunci era o animație neobișnuită, drumurile naturale erau pline de care ce veneau și se duceau cu mărfuri și călători, iar corăbiile, care pluteau dela Cerna-Voda, gemeau de mărfuri.

Dispariția satului Carasu cred să se fi produs în timpul războiului din 1829, căci prin 1850 când scrie Ion Ionescu dela Brad lucrarea sa „Excursion agricole dans la plaine de Dobroudja” și Jules Michel a sa „Travaux de defiance des roumaines dans la Dobroudja”, găsesc menționate doar ruinele Carasului iar pe harta ce însoțește lucrarea lui Jules Michel aceste ruine sunt arătate pe locul ce astăzi se numește „panairul”, singura amintire a bălciurii de acum două secole.

Medgidia este o creație de dată recentă. Fondarea ei s'a făcut de către Seyd-Pașa în anul 1856 pentru așezarea Tătarilor ce se refugiau din Crimeia în urma înfrângerilor din acel an.

De data aceasta așezarea bordesilor s'a făcut la o distanță de aproape doi kilometri de cele ce alcătuiseră până pe la 1830 Carasul.

Denumirea noii așezări s'a făcut în cinstea sultanului Abdul Medgid, cel mai fagăduitor dintre sultani față de popoarele de sub stăpânirea turcească.

La scurt interval dela ridicarea celor câteva zeci de bordeie tătărești s'au oprit aici alți conaționali de ai lor care au socotit că e mult mai ușor să se așeze în locuințele deja întemeiate decât să facă ei altele, silind în felul acesta pe înaintași să le cedeze locuințele lor.

Un călător englez ce s'a abătut prin aceste locuri pe la 1870 povestește într'o lucrare a sa că la această dată femeile tătarilor purtau drept podobe inele atâr-nate de nas.

Iar despre locuințele acestora el ne spune că erau construite din pământ și noroi iar nivelul camerelor erau adesea inferior străzii, camerile mici, scunde și fără ventilație.

Dealțul asemenea locuințe se găsesc și azi pe la periferia Medgidiei.

Toată familia, continuă scriitorul englez, adesea bărbat, femeie, 5—6 copii, câni, pășiri se culca cu toții pe acest pământ umed într'una din cele două camere ce alcătuiesc toată locuința.

În afară de urmele stăpânirii turcești, Medgidia păstrează și ceva din amintirea stăpânirii romane în provincia dintre Dunăre și Mare.

Pe aici trece Valul lui Traian, iar actuala biserică cu hramul Sf. Petru și Pavel ridicată din contribuțiile locuitorilor creștini în anul 1890 e zidită pe ruinele unui castra roman.

Până la zidirea acestei biserici, în imediata ei apropiere se afla încă înainte de 1877, o casă de rugăciuni cu un preot slujitor în limba română. În acest modest altar al credinței ortodoxe se adunau drept credincioși fără deosebire de naționalitate — uniți doar prin aceeași religie.

Cele mai vechi edificii ale Medgidiei sunt: Moscheia Abdul Medgid zidită la 1865 care și astăzi încă este cea mai frumoasă și cea mai mare din întreaga Dobrogea, și băile — odinioară vestite prin luxul ce le împodobea — tot postamentat fiind de marmură iar acoperișul de plumb. Astăzi n'au mai rămas decât niște ruine și amintirea că aici au fost „băile turcești”.

În afară de moscheia lui Abdul Medgid, care a fost vizitată în două rânduri de către Regele Carol I, dela care se păstrează aici și un covor persan, în Medgidia se mai găsesc încă cinci geamii mici, astăzi în nefuncționare, fondate în anii 1867, 69, 70 și 72 — toate întreținute de locuitorii musulmani ai orașului.

Deși Medgidia este o creație de dată recentă totuși fluctuațiunile de populație produse aici au fost foarte numeroase: de la 15000 suflete ce o populau în primii ani, prin 1874 ajunseseră să numere aproape 25000 locuitori pentru ca în 1876 să scadă la 7000 din cauza tifosului și frigurilor palustre, ce-au băntuit-o ajungând prin 1880 să aibă doar vreo 1500 locuitori — cea mai mare parte din ei fiind mocani, turcii și tătarii retrăgându-se o dată cu armatele otomane ce fugeau din fața trupelor ruso-române în războiul pentru independență.

Astăzi acest nod de cale ferată care unește cele patru colțuri ale Dobrogei prin liniile București—Constanța, Medgidia—Bazargic și de aici Bulgaria și Medgidia—Hamașia, a ajuns să aibă o populație de aproape 6000 locuitori, cu toate emigrările bulgarilor și turcilor produse în 1918 și stricăciunile suferite în timpul marelui război.

Acum majoritatea populației o alcătuiesc Românii, urmând imediat după ei Turcii și Tătarii, asupra cărora n'a ajuns să se resfrângă rigiditatea dispozițiilor luate de către reformatorul Kemal Pașa, continuându-și fiecare vechile obiceiuri.

Bătrânii turci nu se pot hotărî să părăsească șalvari, fesul și cealaltă, impunând și copiilor lor, dar mai ales femeilor să nu părăsească tradiția. De aceea pe stradă se văd foarte puține femei, iar atunci când totuși trebuie să părăsească locuința, au grijă ca îmbrăcăminte turcească cu ferigea, să-și acopere fața cu un voal ce le feresc de privirile străinilor.

Nimic din datele strămoșești n'au fost părăsite de către turcii și tătarii din această localitate.

Chimarea muzeului se face cu aceeași regularitate de pe înălțimea minaretului.

Și astăzi ca și în trecut slujba lor religioasă urmează după același rituaș iar în timpul celor două posturi mari din cursul anului pe străzile orașului se aude strigătul turculășului ce vinde „pidela”, un fel de pâini nedospite.

Învățământul turcesc e foarte bine reprezentat în Medgidia, și putea spune că e reprezentat mai bine chiar decât cel românesc căci în afară de o școală primară turcească, aici se află încă dela 1901 un seminar musulman transferat în acel an dela Babadag, unde se pregătesc hogii cari apoi se răspândesc în toată Dobrogea în dubla calitate de preoți și învățători ai populației turcești.

Am spus că e mai bine reprezentat decât învățământul românesc pentru faptul că în această localitate deși s'a ridicat de aproape zece ani o frumoasă clădire ce urma să adăpostească un gimnaziu local, totuși nu s'a ajuns la terminarea lui.

Cei mai vechi Români stabiliți în Medgidia sunt Mocanii, care pornind cu turme de oi mai ales din ținutul Sibiului și Brașovului s'au stabilit aici încă dela întemeierea orașului.

Din mijlocul acestor primi coloniști Români descind și actualii mari proprietari de terenuri agri-

cole Golea, Oancea și Ștefla, care au adus în decursul anilor însemnate îmbunătățiri Medgidiei, în calitate de parlamentari ai județului sau de primari ai orașului.

Mult încercată în timpul marelui război, Medgidia a suferit mari stricăciuni, fiind aproape jumătate din oraș distrus, dar în cei 20 ani ce au urmat după retragerea trupelor inamice, munca locuitorilor a șters aproape în întregime ruinele năvălitorilor, iar pe-o culme din valul lui Traian ca o mărturie a loptelor ce-au fost purtate în aceste locuri, au fost adunate și înghesuite osemintele a peste 2000 eroi sârbi căzuți în luptele din jurul Medgidiei.

Deasupra mormântului ce a închis pe acești eroi a fost ridicată o mănăstire piramidă pentru a cărei construcție a fost adusă piatră din Jugoslavia, iar pe una din lespezi s'a săpat omagiul supra-veitoitorilor cărora ce au căzut apărând pământul dobrogean, în timp ce țara lor era toată ocupată de către dușmanii comuni.

Contribuții la o eventuală istorie culturală a Dobrogei

Sub acest titlu voi însemna tot ce voi întâlni, în colindările mele prin Dobrogea, cât și în studiile privitoare la provincia noastră, demn a se integra în mișcarea culturală a acesteia. Toate acestea însă, fără nici o pretenție de istorie culturală a Dobrogei.

În încercarea de față, mă voi opri asupra manifestărilor culturale din orașul Hârșova, port la Dunăre.

A vorbi despre începuturile culturale din acest oraș înseamnă să pomenească despre *descălecatul lui Ioan Cotovu*, din Basarabia, pentru a lua inițiative în legătură cu viața culturală a orașului dunărean.

Când a venit, a adus cu el dela Ismail, unde fusese director la școala primară No. 1 o bibliotecă bogată în cărți literare, științifice și școlare. A așezat-o alături de celelalte câteva cărți ce se mai găseau la școala primară de băieți și mai ostentindu-se, a durat cea dintâi „Bibliotecă școlară” din Dobrogea (după afirmațiile fiului său d-l V. Cotovu).

Sunt începuturi demne de remarcă. Cu atât mai mult, cu cât din această bibliotecă s'au adăpat atâtea generații, câte s'au succedat dela 1890 și până astăzi.

Mai târziu, pela 1900 d. Vasile Ioan Cotovu înființează Ateneul „Carsium” numele roman al Hârșovei despre care vedem că se vorbește în „corespondență despre Ateneul „Carsium” din Hârșova” (Cronica, Decembrie 1903). Este necesar să precizăm că pe vremea aceea nu erau încă Atenee populare. Așa că inițiativa îi aparține aproape în întregime domnului Cotovu. Atenee populare ale d-lui profesor N. Zăgoicea vin mult mai târziu.

La înființarea acestui Ateneu și-au dat concursul lor și d-nii profesori Nicolae Iorga și Ion Simionescu.

Inițiativa și străduința s'au nimerit însă cu vremea, din pricină că autoritățile au strălucit prin absența lor deși rostul ateneului era pur cultural-național. De aceea într'un orașel, fără sprijinul autorităților școlare și publice nu s'a putut menține.

Totuși cu câteva întreruperi a durat până acum vreo cinci-șase ani.

Și i-a fost dată Medgidiei și aibă parte și de un poet — în persoana unui distins ofițer — care fiind mutat în garnizoana acestui oraș cosmopolit, jinduind după viața dușă aiurea s'a răbunat pe soarta vitregă ce l-a aruncat prin aceste meșteguri compunând o revistă.

Cu mult huzor — autorul revistei a redat destul de plastic întreaga înfățișare a noii sale garnizoane și trăsăturile caracteristice ale personalităților orașului.

Iată câteva versuri din această revistă :

*Medgidia-l un oraș,
Mittel dar drăgălaș.
Are băiți are fânțari
Zeci de ml de cărlumari
Și-n plajă un felinar*

*Medgidie, Medgidie,
Vede-te-aști neagră pustie
Pe Turci fără de geamle
Orașul fără de primărie.*

AL. IORDAN

Pentru a-l restabili ar trebui ca tinerii hârșoveni să strângă rândurile, dând viață vechiului Ateneu „Carsium”. Așa vorbeam și cu d. Vasile Cotovu vara trecută.

D. Vasile Cotovu a fost și e de o generozitate tinerească, deși are vreo 70 de ani (născut la 1865 în Ismail). D-sa a intuit imperativul veacului acesta de muncă, veac al afirmării românești în lume, în care orice operă cultural-socială în deosebi cere dăruire.

Tăria de suflet și nemăsurata dăruire pentru opere culturale și naționale o dovedesc cu prisosință anii săi închinăți operelor ce nu „produc”. El a pornit activitatea după învățăminte la tătului său Ioan Cotovu cel care a tradus „Latina gintă” a lui Vasile Alexandri în limba latină (într'un număr din „Analele Dobrogei”), Ioan Cotovu și-a crescut fiul în dragostea pentru studiul limbii latine arheologie și natură.

În urma acestor studii îl vedem pe tânărul Vasile I. Cotovu colecționând monede, relieve, cronici, stampe obiecte de ceramică, arme, costume, hrisoave, etc. toate interpretate în diferite publicații.

Urmarea a fost că pe vremea când nu existau alte muzee regionale (doar unul singur, mi se pare la Yg.-Jiu, foarte slab și care de altfel n'a durat) a inaugurat în vara anului 1904 cu ocazia unei călătorii a Regelui Carol I pe Dunăre, Muzeul Regional al Hârșovei (Museum Antiqui Carsii).

Când lucrarea ce o pregătesc — *Hârșova veche și modernă* — va fi terminată se va vedea acolo toată odiseia Muzeului Regional. Războiul l'a sfârșit. Revenit, dascălul a îndreptat cu multă trudă totul.

Doar elevii !! înconjurau și ajutau. Cu ei a curățit și repus în funcțiune Muzeul. Și tot cu ei l'a primit pe Regele Ferdinand pentru a inaugura în vara anului 1926, Muzeul refăcut.

Intorcându-ne cu gândul la anii de după război, constatăm că alături de d. Vasile Cotovu au lucrat o seamă de oameni ca d. D. Gheorghiu, în calitate de director al Gimnaziului „Principele

(Continuare în pag. 3 a)

Trei ani dela moartea lui JEAN BART

„Jean Bart a intrat fără să știm în luntrea care pleacă din lume zilnic plină și se întoarce seara goală, cu vasele obosite, atâr-nate în apele plumburii“.

Rememorăm acest crâmpet trist dintr'un elogiu postum scris de Tudor Arghezi.

Intr'adevăr, Jean Bart plecase „fără să știm“, în plină forță fizică și intelectuală, în plin succes al ultimului său roman „Europolis“. Ne întâlnisem cu două zile înainte și ne strânsesem mâna destăinându-mi între altele, și dorința de a face, în preună un drum la Constanța. Îi era dor de mare și de corăbii.

Dar peste două dimineți un telefon sugrumat de emoție, ne-a anunțat:

— Jean Bart a murit!

De atunci, trei primăveri și-au înflorit copacii și i-au umbrit mormântul.

Și totuși..

Țiimpul se măsoară cu inima și nu cu minutarele. Prezența acestui bărbat în toată puterea cuvântului, o simțim și astăzi.

Ce însemnătate au anii, cari se scurg—repede sau încet—peste lespezi? În urma omului, rămâne gândul concretizat în forma eternă a scrisului. Și în urma lui Jean Bart au rămas atâtea gânduri bune și generoase a căror tovarășie ne este un îndreptar și un indemn!

Ofițerul superior de marină era în realitate un visător. O minte luminată și un scriitor de superioare resurse. Rămân valabile și astăzi și mâine, prin sulul lor adânc, omenesc, și prin frumusețea stilului, paginile încântătoare: „Prințesa Bibița“, ale „Jurnalului de Bord“, ale „Insemnărilor și amintirilor“ și mai cu seamă acea grandioasă, răscolitoare și tristă frescă, „Europolis“, romanțarea Sulinei, regiunea „unde bătrânul Danubiu își pierde și apa și numele în mare“.

Dae tot atât de interesantă este activitatea lui Jean Bart desfășurată pe tărâmul social.

Cine și-ar fi închipuit că opera de „Asistență socială în România“ și organizarea ei va fi încredințată unui ofițer de marină?

Și totuși nu se putea o alegere mai bună. Jean Bart cunoștea problemele în legătură cu ajutoarea celor fără mijloace. Le cunoștea pentru că, pasionat socialist din tinerețe și până la moarte aceste probleme formaseră pre-

ocuparea de căpetenie a trudei sale.

Intr'o prefață la un istoric asupra mișcărilor muncitorești din porturile României, Jean Bart a făcut o profesiune de credință,

care este în același timp și ilustrarea atitudinii sale față de marea și nerezolvata problemă a celor exploatați.

„Am sprijinit (observă el) la început pe vătăzii români împotriva străinilor. Dar, vai! repede m'am convins că nu erau mai buni ca veneticii. Dreptul pe cari îl reclamau dărij, bătându-se în pieptul lor de aramă, ca români în țara lor, nu era decât dreptul de a specula munca celor mai slabi decât ei.“

„Sub ochii mei, zilnic, se comitea cea mai odioasă speculă: exploatarea omului prin om.“

„O idee chinuitoare mă apăsa veșnic, ca durerea unei aspre muștrări și uneori un sentiment de revoltă mă încorda. Oare nu eram și eu părtaș la această mizerabilă jefuire a muncii omenești?“

Jean Bart n'a fost niciodată părtaș la această mizerabilă jefuire a muncii omenești. A combătut-o cu toată tăria sufletească și cu vigoarea talentului său. Visătorul, în goană pentru atingerea idealurilor umanității, găsea totdeauna un hotărât ajutor în forțele active ale luptătorului. O înfrățire dintre cele mai armonioase.

Iată pentru ce, la trei ani, după moartea lui, Jean Bart continuă să fie tot atât de prezent în spirit, tot atât de viu printre noi.

Horia Roman

Contribuții la o eventuală istorie culturală a Dobrogei

Continuare din pagina 2-a

Mihai* (astăzi desființat) Stan Frățilă, învățător (actual director al școlii primare), Xenofon Stere, învățător.

Înainte de războiu a lucrat alături și Vălcu, care și-a lăsat trupul în tranșee.

Aceștia dimpreună cu tineri ca: Stavru, Emilian, Topor, actuali învățători, Ion Caratanase, Tohăneanu, Nicu Papatanasu, Ionel Donciu, Preot Ion Ionașcu, Petculescu, Virgil Teodorescu, frații Ion și Traian Boeru, Vălcu, Virgil Moldoveanu, Geambașu, C. Frățilă, etc. au continuat activitatea în Ateneul „Carsium“, lărgindu-i sfera de activitate și transformându-l în Societate culturală sportivă „Carsium“, au înființat deasemenea societatea culturală sportivă „Mihail Eminescu“, cât și două biblioteci publice, care au funcționat până acum câțiva ani.

Erau în Hârșova, până acum cinci șase ani patru biblioteci: a gimnaziului, a celor două so-

cietăți și a școlii primare. Astăzi nu mai există decât ultima! Tinerii au părăsit orașul pentru a-și completa studiile, risipindu-se prin diferite centre universitare. Bătrânii, lipsiți de sprijinul lor, privesc pasivi la ruina străduințelor din tinerețe.

Totuși tinerii hârșoveni, revin imputerniciți, trecuți prin școli.

Uniți în jurul bătrânilor, vor refăce în întregime renumele orașului dunărean. Nu-i de mirare! Dealțul în ultima vreme au început să lucreze în Hârșova și oameni ca preotul-avocat Ilie Nicolau sau ca d. avocați Doicescu, Romulus Dutescu, Tohăneanu și d. Stelian Ștefănescu.

Ultimul chiar se străduiește să dureze un Teatru și o sală de conferințe și Cinema.

Se pare că Hârșova își va retrăi timpurile de glorie.

N. MARIN-DUNĂRE

Un precursor: PETRE VULCAN

Cu prilejul împlinirii a zece ani dela trecerea lui de pragul pământului, o sumă de inițiative s'au pornit pentru pomenirea cu toată vrednicia a numelui aceluia, care a fost Petre Vulcan.

Puțini își vor mai fi amintind de acest nume și mai mulți încă se vor fi întrebând ce a putut însemna el, ca să bine meriteze cinstirea ce i se pune la cale.

Generația de azi, copleșită și de grijile din ce în ce mai apăsătoare ale vieții, dar și de lecturi din ce în ce mai... interesante — interesante mai ales în sensul pejorativ al cuvântului — cu greu să poată afla prețuirea, pe care înțelegem să i-o dăm din plin noi ceștia, cari am apucat și am trăit vremea lui Petre Vulcan. Și nu numai condițiile actuale de lectură, ci însăși vitrina librăriei îngreuiază pentru generația actuală citirea și prețuirea operei acestui precursor al literaturii române în Dobrogea, fiindcă răsboiul care a fost atât de pustiitor cu toate bunurile acestei provincii, n'a cruțat nici volumele lui Petre Vulcan, deși au fost destul de numeroase.

Am spus: precursor — și calificativul i se potrivește cu toată îndreptățirea.

Literatura românească, pentru care însuși ogorul țării-mume a fost puțin primitiv, a făcând să apară o serie de

avut un teren și mai puțin prielnic în ținutul dintre Dunăre și Mare, unde, la început, chiar slova românească era necunoscută. Inchipuiescă-și oricine cu ce curaj trebuia înarmat, de ce convingeri trebuia însuflețit scriitorul, care avându-și zilele prinse de grija pâinii copiilor d'acasă, era obligat să-și sacrifice nopțile și ultimul ban, pentru ca să editeze acum 20—30 ani o carte în Dobrogea. Ei bine, Petre Vulcan a avut și curajul și convingerea de a întreprinde o asemenea operă, făcând să apară o serie de

publicațiuni și volume și să le bage cu sila pe gât (expresia e perfect adecuată) unui public, care în cele din urmă a început a prinde gustul lor și prin aceasta și pe acel al cititului scrierilor românești.

Procesul de „digestie“ a fost cu atât mai ușor, cu cât Petre Vulcan, cu sentimentul lui aproape feminin, a știut să ofere publicului un aliment intelectual foarte ușor și foarte plăcut. E o constatare aceasta, care se poate verifica și astăzi, tocmai de către tinerii dobrogeni, cari au timpul și datorită de a cerceta opera în sălile Academiei Române, — această păstrătoare credincioasă a atator sfinte și scumpe reliquie ale trecutului și printre acestea și a scrierilor lui Petre Vulcan.

CONST. N. SARRY

„URZICI“

D-lui Ion Iovescu, botezat de criticul Lovinescu: „Noul Creangă“.

Era 'ntre noi, dar nu-l știam și-acuma, iată! tam-nesam Ne dete „Nunta cu bucluc“!... „Când vom avea și-un „Nou Coșbuc“?“

Poetului și prof. Gr. Sălceanu.

Pe-atunci, pe când în oră lucră la „Flori de mare“, Ce trai era! Elevii porneau toți pe visare. Dar azi, când scrie acasă, sârmanii, sunt martiri! O, muză! Tu în oră, de ce nu-l mai inspiri?

D-lui prof. C. Mușeanu, care a întemeiat Asociația Cartea sub Icoană și multe altele.

Cam de multe se apucă și la capăt nu le dăce. Chiar și „Cărții... sub Icoană“, O să-i pună lute... cruce.

Lui Moș Gr. Roșu

Teșise prin oraș o veste: Că-i tânăr, face pe cocoșu. Eu cred că-i basm așa cum este și basmul cu... „Cocoșu... Roșu“.

Sorin Beiu

Lui Titirică

De poezie te-ai lăsat Ne spune cronica rimată... Ca jurământul t-ai călcat, Nu spune cronica rimată...

Ion Băltăgeanu

M A R E A

In sufletu-mi rămas în depărtare
Port încă orizontul larg de mare.
Port tănuț în cutele profunde
Neantul ei de spumă și de unde.

Sufletul meu s'a făurit din prunduri,
Din aspre scoborări până în funduri,
Din negre 'ntunecimi, și din perdele,
Cu șiruri călătoare de dantele.

Când rar încearcă visul să mă prindă,
Se 'ntind în mine undele ogindă.
Și ceru-i alb și-i albă atmosfera
De albe lunecări către Cythera.

Dar iată, sună 'n mine deșteptarea,
...Și norul vieții strânge 'n brațe marea!
In mine joacă creștele cărunte
Sperioase rătăcirii de aripi frânge,
Cohorte de imagini mișcătoare
Luptându-se în suflet și în mare,
Lăsând în drum, pe unde pot pătrunde,
Neant de spumă albă și de unde.

In mine aleargă doruri necuprinse
Ca undele cu creștele întinse,
Ce-și sparg, cu fața către idealuri,
Mândria lor, de propriile maluri.

In tainițe mi-ascund simțirea vie,
Să n'o pătrundă raza și s'o știe;
In cute tănuț și tăcute
Pun perlele iubirilor trecute,
S'adoarmă 'n adâncimi fără lumine
Melancolia vrăjilor din mine.

In sufletu-mi rămas în depărtare
Port încă orizontul larg de mare.
Port tănuț în cutele profunde
Neantul ei de spumă și de unde.
Sufletul meu s'a făurit din prunduri,
Din aspre scoborări până în funduri.
Din negre 'ntunecimi, și din perdele
Cu șiruri călătoare de dantele

N. N. ȚIMIRAȘ

CRONICA LITERARA

CRISTALE, de Alex. Gherghel

Deși la o vârstă pe care alții ar considera-o pensionară, d-l Al. Gherghel, în ultima vreme s'a arătat de o fecunditate, vecină însă uneori prodigalității. Astfel, recent, în spațiul nici unui an, a tipărit două volume de versuri, *Solitare* și *Cristale* — pe lângă o broșură „Dobrogea în viața românească” — versuri care marchează grafica evoluției poeziei d-lui Gherghel către perfecțiunea formei — sonetul — și către noul surse de inspirație — peisagiul dobrogean — făcând totodată și legătura cu poetul din *Cântece în amurg*, *Insula uitării* și *Raze și umbre*:

Cu sufletul rănit pe cer de scamă
Să deslușesc, în fuigerul credinței,
Suprema voluptate-a biruinței

ancorând cucernic în purpura
„Credinței” tradiționale ori în
apoteozarea plaiurilor strămoșești:

Ca țara mea, nu-i fară pe pământ,
Nu-i colț de cer senin, mai drag,
mai sfânt!

În ultimele volume, pe lângă regăsirea aceleiași sensibilități discrete „în ritm de menuete uitate”, a aceluiași „refren trist”, întâlnești „cristalele” efervescentii sale — sub zodia lui *Mihail Codreanu* — gust al unui intelectualism factice privit poetic (din pricina lipsei de fuziune dintre imagie și idee) totuși, susținut — ca la toți simbolistii — de muzicalitatea melopeică a versurilor.

D-l Gherghel face parte dintre primii ciraci ai lui *Macedonski* (vezi *Schițe din noianul umintirilor*), mai apoi găsind afinități în ce-naclul d-lui *Ovid Densusianu*, colaborând intens la „Viața Nouă”.

De aceea tonalitatea sufletească în mi minor, e grefată pe același decor, obișnuit colegilor săi de școală: flori de seră, clowni, saloane, baluri mascate — ape sidefate, vânzatori de stele, drumuri solitare, mâini de ceară ori de zapadă, marchizi, conți și contese, „lieduri inspirate de regrete” — toate aceste accesorii adevărate „vestigii dintr'o glorie milenară” — minunat evocate „în visul meu frumos de-un sfert de oră” în *Carnaval*:

Confetii, serpentine, dans, palate...
Un Mi-Carem cu fond de feerie.
Markgrafi, pe ei, cu n'reaga panoplie
Pornesc, la cuceriri nevinovate...

ori, cu un hieratic regret de-
dublat de o tremurătoare i-
ronie în „Bibelouri”:

Marchiza mea, ridicol de severă,
În rochia cu volane violete,
Aruncă 'n jurul ei priviri discrete
Din tronul improvizat pe etajeră...

decor, care se inovează cu
peisagiul dobrogean.

Dacă simbolistii noștri au recurs la un exotism mai mult sau mai puțin imaginar, d-l Gherghel a trecut dela cântarea „insulei uitării” — la stepa dobrogeană:

„Și stepa dobrogeană-și prelungește
Pastietatea dezolantă 'n zare
De parte, către-un fărâncat de mare,
Pe care ochiu-abiă de-l deslușește.
(Stepa)

adevărat grimoar al șesurilor
pontice, trecându-ți prin fața
ochiului ca într'un joc dioram-
mic, când iluziile stepii, când
luxura deltei (în Delta), când

„TRUBADURUL” de Al. Cristea

surprizele marine (Scoica) ori
lacustre — uneori reinviind
în atmosferă de basm fan-
tastic, arheologia și preistoria
horstului nostru:

Plutesc încet, spre fărâncate,
Superbele trireme legendare,
Spre Cholehia, ce-și oglindește 'n mare
Nebiruite ziduri de cetate

pană ce
Nava salvatoare, 'n drama-i milic,
Înfige ancora la fărâncat scitic...
(Legendă)

ori:
În nopți pustii de toamnă
când luna luminează
Ca într'un decor de teatru,
sinistră și bolnavă,
Un scit își moale vârful
sâgeței în otravă,
Și-o flotă de trireme
pe pont înaintea...
(Dobroge)

Și pentru că a venit vorba (parafrazări de imagini abstracte, ori decolorate) poetul nostru navigând în același pe-riplu de cuvinte dragi, de vocabular „distins” — astăzi însă în mare parte desuet: agonisează, sidefate, noaptea ca o mantie fermecată, raze selenare, glorii milenare, nevroze, parfum de tuberoze, Toamna meșteră în poeme, superbe trireme legendare, dezolanta nopților tăcere, a nopții majestate, etc.

Imagini triste

de George Râncă

„Vezi pe ferestre cum vine
deavalmă o mare înspumată;
Fumegă nourii, scânteie
negura, apele sună,
Mărilă tremură, taié
pustiile stafii de lună
(Noapte pontică)

Ori „un uragan năprasnic” — „un vâl-mășag de flăcări” — „se învolbură sălbatec într'un vârtej suprem”, etc.

În privința aceasta, ne vine în ajutor și o observație întâmplătoare dar semnificativă. Mai în toate pastelurile d-lui Gherghel frapează frecvența uneori supărătoare a cuvântului *de parte*:

„Să plece 'n zori, cu năvile... departe
...în lumea tainelor din depărtare...
...Când în seninul nopții privești 'n
depărtare...
Soseas în port, din fărâncate
Din depărtări, pe drumuri solitare...
Plutesc încet, spre fărâncate
Sub albul selenar al depărtării...
Spre alte fărâncate, alte nopți departe!
În depărtări albastre, amurgul moare...
...Vesnic ne'nțeleasa depărtare...
etc. etc.

Și, pe lângă aceasta, se adaugă insuficiența verbală, (Intrebuintarea lui „departe”, nu presupune săracie de limbă ci un conținut sufletesc romantic) ca și cea figurată

etc. etc.

Constanța, de Tudor Șoimaru

Editura Fundațiilor Regale, vrând să ne dea o „Românie pitorească”, așa cum e văzută de tânăra generație de scriitori, a tipărit în Biblioteca „Orașe”, după „Bucureștii” d-lui Mircea Damian, „Constanța” tânărului publicist, Tudor Șoimaru.

Deși socotit ca debut, volumul a însemnat un succes. Căci, fără a cunoaște amănunțele de ordin tehnico-economic (câte volume s'au vândut, sau când apare a doua ediție) ci judecând numai după ecoul produs în „elita” cititorilor scriitori, răsfrânt pentru noi în recenziile principalelor reviste, „Constanța” a cules laudele pe deplin meritate a mai tuturor criticilor noștri.

Ceace trebuie însemnat întâiu, este înțelegerea celor dela Fundații, ca într'un timp în care romanele abundă în toate vitrinele, și asemeni tangourilor în muzica de dans, sunt singurile care atrag atenția publicului și editurilor, să editeze o carte, care înfruntând răceala publicului, să însemne totuși un punct sănătos și trainic în materialul literar al acestui an.

De Constanța, ca oraș și frumusețe specifică, s'a mai ocupat, ca să lăsăm la o parte „România Pitorească” a lui Vlăhuta, în care descrierea orașului nu ocupă decât două pagini, Ion Adam în „Constanța Pitorească și împrejurimile ei” precum și d-l col. Ionescu-

Dobrogeanu. Monografia d-lui T. Șoimaru e o noutate totuși în literatura noastră. Și lucrul e explicabil. Deși poate unul din cele mai bătrâne orașe, cu un istoric din cele mai bogate, Constanța ca oraș românesc nu are un trecut care să depășească cu mult anii din jurul lui 1900.

Ori pentru Ion Adam care cam pe atunci a scris cartea (1908), Constanța nu s'a prezentat decât ca un oraș cu un trecut prelungit în legende, și ea o speranță pentru viitor.

D-l T. Șoimaru a îndepărtat trecutul cu legendele lui (poate chiar prea mult), ca să nu dea decât o descriere a „speranței” lui I. Adam, cu toate frumusețile ei.

Și dacă înțeleg bine, asta trebuia să fie monografia Constanței, ca și a ori căruia alt oraș. O carte din care să se desprindă toată frumusețea lui, cu toate elementele caracteristice lui, care asemeni trăsăturilor unui om, îi formează specificul, cu locuitorii care-l ocupă la un moment dat, ca și cu cei ce i-au precedat. Căci orașul, asemeni unei ființe vii, își are viața sa, a parte de a celorlate, cu prezentul dar și cu trecutul său, cu o sferă pe care nu o completează populația ce-l locuiește într'un anumit timp, așa cum națiunea nu e formată numai din cei ce trăiesc în-

tr'un moment dat un anumit teritoriu.

D-l T. Șoimaru a isbutit în mare parte să ne redea în cele 100 și ceva de pagini, tot ce viața acestei „perle” a Mării Negre are mai deosebit. Nu știu dacă d-l Tudor Șoimaru s'a născut în Constanța sau nu, dacă a trăit un timp mai îndelungat aici sau a fost un simplu „vilgiaturist” venit cu 50% pe cfr. pentru cât mai multe băi și aventuri marine. Știu însă că mulți conștanțeni „pur-sang”, ar afla multe noutăți în legătură cu orașul lor natal în cartea d-lui Șoimaru. Și eu am fost unul din aceștia. Și am colindat împreună cu dânsul, cafenelele vechi marinărești, am ascultat aventurile lui Kir Iani, vâcărelile lui Kir Panaioț, ne-am readus aminte de tot sbuciumul bătrânei urbe, de ce a însemnat Ion Bănescu pentru ea, după ce descoperisem într'o disdedimineață orașul, împreună cu familia Popescu, „cu casele care în fuga trenului ne întorceau spatele, rușinate că le-am surprins în neglijență.

De reținut din volum, savuroasa dar și incisiva localizare a versurilor lui Ovidiu „Arta de a iubi... pe plajă”. Mult prea facile, readucându-ne aminte de schițele „Veseli” de vară, aventurile familiei Popescu și-a d-lui Ionescu. Alături de ele și platitudinile rimate culese din tangourile la modă, cât și versurile citate din „Ovidiu” lui Alexandri.

În colo, tot ce Constanța își are mai propriu al ei, mai legat de viața trecută și prezentă a orașului, ne este redat într'un stil simplu și suplu, care ne trece din pagină în pagină, transpunându-ne în atmosfera acea specific constanțeană, pe care d-l Tudor Șoimaru ne dă dovadă că a înțeles-o atât de bine din „motto”-ul cărții sale:

„Constanța... un prilej de visare, printre pijamalele de plajă, pe urmele lui Ovidiu. Pretext căreia i-aș pune ca „motto” un vers de Louis Le Cardonnel:

„O, ville où le passé gravement se prolonge.”
ROMEO LERESCU

Bibliografie dobrogeană

Rugăm editurile din țară să ne trimită orice publicație în legătură cu Dobrogea, pentru întocmirea unei bibliografii dobrogene complete.

— Problema porturilor maritime: Galați, Brăila, Constanța. — Nevoile Constanței, de Nic. Ștefan, președ. Camerei de comerț din Constanța. Tipografia „Dobrogea Jună”, C-ța 1936.

— Din istoria literaturii bulgare de D. N. Mincev Tip. Dacia, C-ța. 1936.

— Proverbe bulgare, de D. N. Mincev, cu o prefață de profesor doctor Constantin Mureșanu, la ureat al Academiei române, Tip. Albania C-ța 1934.

— Trei decenii de dobrogenism, volum jubiliar al ziarului „Dobrogea Jună” Constanța 1936
ION FĂȚOIU

Informații literar-artistice

D-l Mircea Pavelescu va scoate în curând primul său volum de versuri „Marea prezentă” în editura Fundațiilor Regale, din care publicăm în numărul de față însăși poezia care a dat titlul întregului volum. E un debut, deși d-l Mircea Pavelescu nu mai este de mult... debutant în ale beletristicii.

Romanul cucerește adepți din ce în ce mai mulți și mai surprinzători. Astfel aflăm că d-l Al. Gherghel lucrează momentan la un roman al cărui titlu încă nu i s'a fixat.

Acțiunea se petrece în Dobrogea. Sperăm că d-l Gherghel va realiza o Dobrogea autentică, transfigurată însă pe plan artistic. Până atunci îi urăm spor la muncă!

În vara aceasta, Constanța va găzdui expoziția pictorului dobrogean, Sirbu. În privința asta, trebuie să pregătim publicul constanțean, care, nici când are intrarea geantuită, nu a învățat să viziteze o expoziție de pânze.

Aflăm că sculptorul dobrogean, Jalea, a fost însărcinat cu realizarea statuei Carmen Sylvei. În legătură cu aceasta, precizăm că fotografia din pg. 1-a, reprezintă pe Carmen Sylva privind în larg din „cuibul” regal din port.

D-nii Ion Fățoiu și Teodor Ionescu anunță pe calea aceasta că lucrează la o *Antologie a poezilor dobrogeni*.

Cei interesați se vor adresa redacției

Literatura infantilă bulgară. Destinul tragic al eroului în opera lui Knut Hamsun

În Bulgaria, literatura pentru copii și tineret se află într-o permanentă ascensiune. Deaceia am găsit de cuvinte să arătăm în rânduri concise evoluția acestui gen de literatură bulgară, puțin cunoscută în România.

Despre începuturile ei ne vom mărgini să spunem puține cuvinte. După istoricul Boian Penev, acel care pune temelia literaturii infantile este d-rul Petăr Beron (1795-1871), reformatorul învățământului bulgar. Este vorba de așa numitul abecedar „Risben bucar” apărut în bulgărește la Brașov (1824). La început, în ultimii patru decenii ai veacului trecut, literatura originală este săracă. Se traduc și tipăresc mai cu seamă operele scri-

gende populare, subiecte din istorie. În ultimii ani s'a abordat cu succes și genul romanului. Caracterul literaturii infantile poartă o pecete deosebită, care este în afară de tot ce pare să fie fantastic, prea crud sau realist.

Acest lucru imprimă nota origii ală a literaturii bulgare destinată tinerilor vârstare.

Un număr însemnat de scriitori și poeți și-au dedicat munca în această direcție. Astăzi s'a impus în cea mai mare măsură: *Ran Bosilec*, redactorul excelentei reviste „Bucuria copiilor”, unul dintre cei mai fecunzi și apreciați scriitori infantili; *Nicola Rainov* autor a numeroase legende populare; apoi *Elin Pelin* și *Al. Spasov* cari redactează împreună

N. NICHITOR

RAN BOSILEC

itorilor străini Andersen, Frații Grimm, Jules Verne, Mayne Read. Dintre scriitorii autohtoni se disting *Petco Slaveicov*, *Liuben Caravelov* și *Ivan Vazov*, patriarhul literaturii bulgare de astăzi. Incelul cu incetul, scriitorii și poeții bulgari încep să poarte un interes crescând față de literatura pentru copii și tineret. Primele publicații închinare culturii celor mici, dintre cari vom menționa revista „Steluța” și excelenta „Galeria de imagini”, deschid nu numai orizonturi noi, dar pun jaloanele marelui progres de mai târziu.

Imediat după încheierea războiului mondial, literatura infantilă bulgară marchează o epocă înfloritoare. Caracterul ei, mai ales didactic de până atunci, se preschimbă într-unul artistic. O fericită îmbinare a utilului cu plăcutul. Scriitorul bulgar a găsit astfel în literatura celor mici, nu numai cetitori devotați, dar și o resursă de venituri materiale ce depășește suficiența. Cărțile destinate copiilor au ajutat la desvoltarea gustului estetic al cetitorilor prin copertele și ilustrațiile executate cu rară măiestrie artistică. Un mănunchiu ales de artiști-desenatori ilustrează cu finețe și cu pricepere operele scriitorilor. Din aceștia menționăm pe *G. Atanasov*, *V. Lazarkevici*, *N. Tuzsuzov*, *A. Popov* și *Ilia Petrov*. Producțiunea literară destinată copiilor și tineretului constă din: versuri, povestiri, istorioare, basme, le-

revista „Licurici” și sunt autorii multor scrieri interesante. Anghel Caraličev scriitor imagist cu resurse bogate; *Gheorghii Caraiivanov* povestitor talentat, autorul pieselor pentru copii „Peștera miraculoasă” și „Viteazul Gogo” jucate cu mare succes la Teatrul Național din Sofia. *Dencio Marcevschi* scrie poezii, istorioare, piesete; acum în urmă a publicat romanul „Prin lume”. Un alt scriitor apreciat este *Nicola Nichiov*, care a redactat în colaborare cu *Traico Simenov* revista „Părăiașul”. Sub îngrijirea scriitorilor *T. Anastasov* și *N. Nichitov* apare o interesantă bibliotecă instructivă „Bulgari celebri”, în care se descrie viața și opera pionierilor de propășire național-culturală a poporului bulgar. *St. Cilinghirov*, *Cicio Stoian*, *Damian Calfov*, *I. Stubel*, *Nicola Foll*, *A. Razvetnicov*, *Em. P. Dimitrov*, *V. Pavurdjiev*, *Iv. Chirilov*, *Al. Gherascov*, iar din cei tineri: *D. Pantelcev*, *Emil Coralov*, redactorul ziarului „Compania veselă”, *Lăcezar Stancev*, *Atanas Dușcov*, *T. Tvetanov* precum și încă mulți alții, sunt autorii preferați și iubiți de cei mici.

Dintre femeile scriitoare cari contribuiesc din plin la promovarea acestei literaturi, menționăm: *El. Bagriana*, *Calina Malina*, autoarea primului roman pentru copii „Inimă de aur” apărut în 1930, *Fani Popova Mutafova*, *Dora Gabe*, *V. Paspas-*

Ma adresez acelor cititori necunoscuți care ca și mine socotesc că literatura e valabilă mai ales prin impresiunea pe care lectorul o are, că ceva din aspirațiile eroului — dacă vorbim mai ales de literatura obiectivă — se identifica cu viața adevărată. Sau cel puțin închipuită a fi adevărată. Magia cuvântului scris de aci începe. Sensul tragic sau vesel al destinului eroului poate merge uneori până la accepțiunea cea mai înaltă: simbolul. *Don Quichotte* devine astfel prin vreme — deasupra aspirațiilor autorului însași. Dela cavalerul nobil și ridicol, la cea mai înaltă accepție: omul care aspiră să facă mai mult decât poate și — din acest aspect al sfârșirii zadarnice — ridicolul și aspectul „don quichotte”-sc al actelor lui. Dar care este sensul destinului la eroul ridicol și trist? Neîndoios — sensul destinului e unul tragic, ca viața însași. Aspectul acțiunilor lui e unul vesel — dar nu acesta e fondul destinului său. Bietul *Don Quichotte* e omul destinului inutil — ca și alt erou, unul însa-

leeva, *Hristina Stoianova*, etc.

În afară de revistele ce am citat până acum, vom mai nota: *Lumea copiilor*, *Steagul copiilor*, *Copilul nostru*, *Noua galerie de imagini*, *Poteca*, etc. Foarte multe cotidiane închin săptămânal câte o „pagină a copiilor”, iar publicațiile feminine tipăresc suplimente speciale pentru copii. Diferite asociații religioase, corporațiuni, soc. de cultură, etc. n'au omis să utilizeze în scop de propagandă și educație, reviste dedicate copiilor și tineretului.

La Sofia ființează de câțiva ani „Societatea scriitorilor pentru copii”, sub președinția scriitorului *Ran Bosilec*, secundat de *Nicola Nichitov* în calitate de secretar. Aci sunt grupați scriitorii și scriitoare, cari activează în domeniul literaturii infantile. În anul 1934 societatea a editat o îngrijită antologie intitulată „Ogniște” (Vatra), cu participarea tuturor membrilor săi.

Nu exagerăm, dacă vom afirma că literatura infantilă bulgară atrage atențiunea străinătății. La toate expozițiile de cărți pentru copii, cari au avut loc în Apus, literatura infantilă a Bulgariei a fost arătată ca model.

Din zi în zi, această literatură se îmbogățește, se îmbunătățește tot mai mult, luând cu succes locul celei străine.

D. N. MINCEV

prin esența tragic: *Johanes*, eroul neajungerii iubirii din capodopera lui Hamsun „Victoria”.

Poate că în nici una din creațiunile moderne epice — nici la *Tolstoi*, nici la *Dostoievski* — aspectul tragic nu e așa de obiectiv, rece, ca la acest scandinav. Privita sub acest aspect al tragicului obiectiv, opera lui e poate maxima perfecțiune — fiindcă într'însul e sublimată toată esența epica a eroului.

Victoria este o femeie care nu ajunge iubirea; *Johanes* e geniul care nu ajunge să fie înțeles decât pentru succesul public și pentru bani; ca-telanul, tatăl lui *Ditlef* și al *Victoriei* e omul mare înfrânt de viața pe care rangul lui social îl obligă s'o aibă; dar esența ridicolă și ironică a romanului e „bătrânul meditator”.

El e simpaticul domn ridicol care inconștient de decăderea lui, ajunge un cretin al înțelegerii vieții, un boem burghez și cumsecade, cu haină de blană și căsătorit cu o văduvă bogată. Și tocmai în acest erou „don quichotte”-sc aspectul tragic ia amploarea simbolică a eroului lui *Cervantes*.

Firește, nu e identic decât ca nuanța sentimentală. Mulțumirile burgheze ale mediatorului sunt triste ca zămbetele unei paiațe bătrâne într'o arenă din care au dezertat spectatorii.

Poate din toți eroii „Victoriei” acesta e cel mai comic și cel mai ridicol; chiar decât *Otto*, sublocotenentul.

Otto — tragicul ridicolului — un laș poate, un amant stupid și neînțeles. „De ce s'a sinucis frumosul locotenent?” se întreabă mediatorul. Dar *Victoria*? Explicația lui e ridiculă pentru cititor, singurul care poate aprecia ironic păreriile lui prostesti.

Dar „Foame”? Dar „Pan” — cea minunată poemă de

viață aparent plină de lumină și de optimism. Dar „Sclavi ai iubirii”, dar mai ales acea nuvela plină de ipocrizia tragică a lumii „Un pungaș de frunte”? Ce sunt eroii lui? Toți, niște tragici eroi ai destinului. „Dacă *Elina* n'ar fi furat flori de pe morminte ca să le vândă pe câteva parale...” spune eroul dintr'„un pungaș de frunte” — totul ar fi fost altfel.

Ce este destinul pentru Hamsun? Destinul este ce-iace învârtește fatal, cuplând viața — e mecanismul orbesc al pasiunii, care nu are nici un obstacol în rezistența pasivă și inutilă a eroului. El e asemeni destinului din tragediile antice — forța de nelăturat — orbul care duce pe drumul totdeauna sfârșit în tragic. Chiar eroul din „Foame” e dus pe drumul acesta, deși ar părea altfel. Ce va fi apoi după astâmpărarea foamei? Nesiguranța tristă a unei vieți plină de frământare și sbucium. Dar *Ylaiali* — acea creație nebunescă și fantezistă a unei minți bolnave și plină de nebunia foamei?

Ceeace am vrut însă să lămuresc în acest nepretențios articol e mărția de genial a operei lui Hamsun. Care e sensul destinului acestui mare filosof al epicului? Viața e tragică, destinul ei e al neajungerii idealului — sau cel mult al ajungerii idealului însă de-a gradat. Eroul nu are puterea înfrângerii destinului, nici a ajungerii fericirii desavârșite, chiar când e ia doi pași de ea, fiindcă viața îl angrenează spre tragic, iar fericirea tragică e utopie.

Deaceia socotesc că vorbind mai mult decât atât, îmi iau răspunderea unui studiu critic, ce-iace ar depăși intențiunile acestui articol, opera lui Hamsun fiind prea mare, poate, ca să o închidem într'o judecată tinerească.

D. PAPACOSTEA

Q. HORATIUS FLACCUS

ODE SAFICE

FAUNULUI

Faun, iubitor de fugare Nimfe,
vino priincios pe hotare și pe
însorite plaiuri, apoi păzește-mi
mieii din staul.

dacă iedul tinăr îți cade jertfă
și, din cupe, vinul plăcut Venerei,
nu-ți lipsește, nici pe altare multul
fum de miresme.

Turme prin ierboasele câmpuri sburdă,
când Decembre iar îți aduce ziua;
satul în livezi alergând își gustă
tihnă cu boii.

Printre miei zglobii dă târcoale lupul,
Godrul îți asvârle în cale frunze,
iar țăranul bate voios acum de
trei ori pământul.

(III, 18)

IOAN MICU

REVISTE Insemnări

■ **Marea Noastră** apare întotdeauna atunci când avem de gând să o dăm uitării, ca o mustrare pentru necredința noastră. De data aceasta ne vine în forma „Biletelor de papagal”. Un cuvânt burzavom găsi întotdeauna pentru d-ra Maența Crujiu, care dimpreună cu colegele sale, adună amintiri pentru mai tirziu...

■ Din Dorohoi ne parvine revista *Insemnări* a d-lui George D. Rincă.

Nu înțelegem atitudinea „critică” a revistei față de București, care arată destulă sollicitudine publicațiilor din provincie.

■ *România Creștină*. Anul II, nr. 45. Director, Sergiu Florescu.

■ Prietenii noștri ceferiști ne-au trimis gazeta lor: *Cefereul*. Numărul de față are două pagini de literatură. Menționăm „Autobiografie la două zeci și patru de ani” semnată Dem. Iliescu, care și-a însușit maniera credidiană. (c. f. „Argat”).

„Și totuși, problema unei reviste de literatură și cultură ceferistă rămâne deschisă...”

■ *Orizontul maritim*, revistă lunară pentru promovarea intereselor profesionale, economice și culturale ale corpului ofițeresc din marina comercială.

Anul III, nr. 22-23. Martie-Aprilie 1936.

■ *Ararat*, revistă lunară ilustrată. Anul XII. Mai.

In numărul de față publică corespondența arhiepiscopului Khoren de Lurignan cu Lamartine și Victor Hugo. „Khoren de Lurignan, poet liric, a tradus în versuri armenesti „Armoniile poetice și religioase” de Lamartine. Lucrarea a fost tipărită la Paris în 1856 și este complet epuizată. Un exemplar se află totuși în Biblioteca armeană din București. In prefață se găsesc două scrisori pe cari Lamartine, le a adresat arhiepiscopului Khoren.”

■ Primul „succes” al revistei noastre, a fost revenirea la direcția *României dela Mare* a d-lui Al. Gherghel. Il înregistrăm cu cuvenita satisfacție a debutului.

■ *Bucuria Noastră*, revista copiilor d-lui Titus Cergău din Brătianu, a apărut pe Aprilie, format caet, 8 pagini.

■ *Autoarea „Clasei a șaptea” scoale la Cluj*. „Revista mea” căreia însă i-a dat în cea mai mare parte un caracter politic.

■ Cuvântul Nou, „tribună independentă” de luptă și informație naționalistă. An. I No. 6-7. Satu-Mare. Colaborare semnificativă: Ion Banea, Ion Maja, Valeriu Cărdu, etc.

■ „Dobrogea Jună” cu formula ei „Dobrogea Do-

brogenilor” a trecut de 30 ani și-a scos un volum jubilar în care veți găsi numeroase aprecieri la adresa mai cu seamă a directorului ei, vajnicul dobrogean, d-l. Conr. N. Sarry. Așteptăm volumul festiv.

Ion Făloi
Presa Turcă.

■ In Constanța apare *Emel Medjmuasâ* (Revista Idealului) de 7 ani revistă scrisă complet în limba turcă și lătară în litere arabe, cu preocupări literare și sociale.

In numărul de Maiu publică o poezie inedită a răposatului poet tătar din Medgidia, *Mehmet Niazi*, eroul din romanul lui I. Valerian „Carasu”, fost profesor la seminarul musulman din Medgidia.

Revista militează împotriva emigrării Turcilor din Dobrogea și pentru o apropiere româno-turcă.

■ Tot în C-ța apare și ziarul *Halk* (Poporul) organ informativ cultural; luptă de asemenea împotriva emigrării.

■ La Silistra apare ziarul *Haksöz* (Cuvânt drept) care însă este pentru emigrarea Turcilor din România.

■ Tuna (Dunărea) însă, dimpotrivă, e contra emigrării.

■ Bazargicul are două organe, amândouă pentru emigrare: *Ilderim* (Fulgerul) și *Türk-birlihi* (Unirea Turcilor).

MUSTEGEP H. FAZĂL
Presa bulgară.

Actualmente, în Dobrogea nu apare nici o revistă literară scrisă în limba bulgară. Acum câțiva ani apărea la Bazargic revista lunară *Pole* (Câmpia) redactată cu multă îngrijire de scriitorul Ianev Kaliavrenski. Revista aceasta care grupa floarea intelectualilor bulgari din meleagurile noastre și-a suspendat apariția din cauza greutăților financiare. O altă revistă ce a apărut prin 1934, tot la Bazargic, *Clasove* (Spicuri) dar și aceasta după câteva numere a încetat să mai apară. In prezent ziarul „*Dobrudjanski Glas*” din capitala județului Caliacra, publică din când în când nuvele și eseuri literar-culturale, dar aceasta nu este suficient. D. N. M.

Nu recenzăm decât revistele care ni se trimit la redacție.

Rugăm în special ca orice revistă și ziar dobrogean, să ne fie trimise pentru o imagine cât mai precisă a presei dobrogene.

Săptămâna cărții la Constanța

De când a plecat omul mai tuturor inițiativelor culturale locale, d-l Mureșanu, săptămâna cărții a trecut ca orice săptămână banală. Nu că punem mare preț pe roadele unei astfel de săptămâni, căci ea nu prilejuiește decât adărrări la cultură pentru 24 ore, dar am fost intrigaji de faptul că în timp ce nu se serbează cartea, se oficiază în schimb „săptămâna” vinului, a laptei, a castraveților, etc.

Omul acela care din dragoste pentru carte, mergea uneori până la un fel de demagogie a ei, omul acela care făcea „praznicul cărții”, mai mult sau mai puțin decorativ, omul acela care scobora să ploae la *Qvidiu* pentruca să n'a găsit ecou în nici unul din camarazii săi. De aceea, Constanța va iubi întotdeauna tocmai exagerările acestui profesor, clipela sale de adâncă ferveare și nu va uita că el e acela care n'a disprețuit să organizeze în piețele publice, o săptămână a cărții la Constanța.

Sadismul adevărului

Extragem deconcertanta prefață „Viața de după moarte” a lui Sașă Pană din recentul său volum „*Sadismul adevărului*”, (tip. „Unu”) — care caracterizează o anumită mentalitate culturală a... culturalilor nu numai din România Mare ci și din România de la... Mare:

„Un creier dinamitează prin veacuri spiritul și la apariția lui, dinastia platitudinilor de bărgan se revollă și scuipă mucigai peste fruntea înroșită de chin ca o nicovală. E coaliția celor mulți: spumegând de neînțelegere și dispreț, vor ei să ucidă balaurul care le turmentează reumatismele. Asemenea găinilor la apropierea în rotiri a uliului, se presimt exmatriculați de pe toboganul actualității. Dar gălețile de ozon proaspăt nu se mai lasă de ei ridicate, colacele de salvare ale vârstei și titlurile devin carpe; justiția imanență cere vâjnoșnia degetelor de trandafir roze ale celor în care pleznesc de viață muguri până eri nebănuși. Instinctul de conservare în actual al scriitorilor moaște devine, pe acest stadion al luptătorilor cu penița periculos și măsurile se cer luate preventiv ca și contra sgârrieturilor dobitocului înfierbințat de turbare. Altfel cântecul nou al viorilor s'ar rostogoli lângă leștul naufragiilor. Pentru meseriașii cu experiență (deci facilitate) ai scrisului de cărți, decorați pentru cultură și pentru senilitate, se impune o pensionare odihnitoare în țărcuri de unde miazmele creie-

rilor să nu poată fi flux asasin al autenticului în devenire”.
R. L.

O veste bună din Hârșova

Din inițiativa unor oameni, care-și mai amintesc d: acei care au lucrat la ridicarea economică și culturală a orașului, se vor inaugura în vara aceasta două busturi: unul fostului primar Luca Oancea, în piața orașului; iar al doilea fostului director al școlii primare Ion Cotovu, în fața Muzeului Regional.

Credeam c'au fost uitați, odată cu plecarea lor dintre noi. Iată însă că în vara aceasta vor reveni printre acei, pentru care au muncit.
N. M. D.

■ In revista d-rei eleve Eleonora Maența Dem. Crujiu Delasaliște (!) „*Marea Noastră*”, găsim un caros cadru de poezie: *Adle blând zefirul lin*

„...Rotește 'n mare un rechin!
In marea noastră — rechini?!”

■ Relevăm din aceeași revistă versurile d-lui E. At. Zaharia: *...noaptea un ocol verde*
Se aprind coline
Luna cu rubeșca peste frunte vine
Și-și oprește'n apă alb genunchiul gol.

*
Fostul nostru concetățean, d-l Mihail Stejca, cunoscut în lumea literară sub pseudonimul de Mihail Straje, a publicat într-o plachetă din colecția revistei „*Familia*” (Orad.) un studiu al lui Dimitri Șismanov asupra literaturii bulgare.

In ultima vreme literatura vecinilor noștri și-a găsit câțiva „specialiști” care să o difuzeze publicului românesc, fie prin traduceri (George Balti „*Noua literatură bulgară*” de Ivan Radostavov-Bazargic) fie prin studii (N. Crevedea, N. Minev, etc.) D-l M. Stroje I: mărește rândurile.

Nu vom face vre'o referință asupra eseuului lui Dimitri Șismanov, pentru că a insistat suficient în prefața directorului „*Familiei*”, d-l M. Samarineanu. Dar am vrea cu prilejul acesta de a aduce câteva informații unor rânduri ale d-lui Samarineanu: „...D-l Stroje e un pasionat al scrisului și această pasiune, îndușită mult timp, din motive pe care nu le cunoaștem, se observă în lucrarea de față. Am dori să-l vedem și în operă originală”.

Și anume, a reaminti unele lucrări originale ale d-lui Stroje, care să constituie o mărturie mai mult pentru justificarea epitetului de „*pasionat al scrisului*”.

D-l Stroje, după câte suntem informați, are meritul de a fi primul traducător al lui Gide, în românește. D-na ne-a tradus acele minunate amintiri ale lui André Gide, asupra lui Oscar Wilde. Și lucrul acesta, s'a făcut aici, la noi, în Constanța. Și e destul de semnificativ pentru d-l Stroje că a avut curajul să-l traducă pe Gide, autorul lui *Corydon* și să-l traducă tocmai rândurile asupra altui „blestemat” — Oscar Wilde.

D-l Stroje e și autorul acelei încercări unice de monografie asupra plasticității pictorului dobrogean, Stavru Tarasov. Dar d-l Stroje are și un volum de nuvele și schițe „*Sora Emilia*”. Și poate că mai are și alte lucrări care ne scapă.

Totuși, toate acestea nu ne scutesc să așteptăm și noi cu d-l Samarineanu, „*ceva*” la care d-l Stroje lucrează „în tăcere, cu răvnă și migăloasă scrupulozitate”.
THION

PĂMÂNTUL — excelenta revistă din Călărași a d-lui V. Cialăc — își închină ultimul număr romanului românesc publicând păreri despre stadiul lui de azi, ale diferiților critici și scriitori contemporani.

Toate răspunsurile sunt umbrite de un pesimism, de multe ori hazliu (de pildă, d-l Iorga regretă că n'are parole să-și scoată iar „*Semăntorul*”).
I. F.

Pictorul, Stavru Tarasov, expune la locuința sa din str. Ion Adam Nr. 2.

Expoziția e deschisă zilnic între orele 11-13 și 17-19.

Economic

Problema porturilor maritime: Galați, Brăila, Constanța — Nevoile Constanței de Nic. Ștefan, președ. Camerei de comerț, Constanța.

Lucrarea d-lui Nic. Ștefan pe lângă necesitatea ei atinge și o latură instructivă; în orașul nostru — despre care s'a obișnuit a se spune că nu oferă nici o posibilitate de viață spirituală datorită mercantilismului său specific — plin de licențiași în Drept și doctori de toate nuanțele, o astfel de lucrare e cu atât mai meritorie cu cât constituie o mustrare și în același timp o stimulare la adresa celor care se mulțumesc să se vaicărească de degingolada economică de azi, fără a se gândi la remediile ei, ce ar reeși firesc din conjunctura specială a Constanței.

Din acest punct de vedere d-l Nic. Ștefan analizează coliziunea devenită aproape tradițională dintre porturile Dunărene și Constanța; luptă imaginară însă, deoarece d-l Nic. Ștefan spulberă categoric imputările aduse de Galați și Brăila, Constanței, cum că ea ar beneficia de un regim în detrimentul lor: „*Constanța nu este opera atențiilor speciale ale cărmuitorilor țării și nici rezultatul unor investițiuni excepționale.*”

Și tocmai de aceasta am avea dreptul să ne plângem. Ea este creațiunea naturală a vadului scurgerii mărfurilor și oficialitatea nu a făcut altceva decât să asculte și să înfaptuiască sugestiile traficului de mărfuri care a găsit și conveniența de prețuri și funcționare de port permanentă” (pag. 46) și remarcă deficiențele portului în ceea ce privește gazezirea vaselor cât și manipularea și conservarea marfurilor — interesante fiind mai ales observațiile destul de triste cu privire la S. M. R.

„*Croit după nevoile și cu puterile țării de acum 41 de ani, cu 6 milioane locuitori serviciul maritim este insuficient pentru trebuințele și prestigiul României de astăzi, întreite și împătrite și cu litoralul maritim sporit.*”

Avem vase puține și vechi. Inghit mulți bani cu rapații. Nu mai corespund ca viteză și confort, etc.

(pag. 38) — cât și cele asupra unei politici tarifare de protecție, recomandând un tratament uniform și remarcând că orașul nostru „înlesnește păstrarea legăturilor celor două porturi dunărene, deci completează acțiunea lor și satisface nevoile permanente ale economiei naționale”. Dar despre acest studiu inspirat din nevoile acute ale prezentului s'ar putea spune mai multe, ținând seamă de incompetența noastră în materia respectivă. **Thion**